

BẢO GIANG TRẬN CHIẾN

SAGIANG

TẢN MẠN

Ngày xưa, dòng rạch Phsadeck (Bến Gỗ) bắt vòm từ Ngã Tư Sa Giang thông với Tiền Giang có Bến gỗ của Miên tại vòm rạch Phsadeck, và đàng cựa đặt tên Tân thành Phủ, chia làm nhiều huyện, đến lúc Tây Sơn dấy nghiệp 1775 vua chúa Nguyễn triều thất thủ ở Miền Trung, dồn lực về Miền Nam, cố bám lấy thành Sài Côn là nơi tái lập nghiệp do Nguyễn Ánh lãnh đạo lập nhiều chiến khu: Cây Da Tứ Quý (xã Tân Dương) Bờ Xoài (xã Bình Thạnh Trung), Thất kỳ Giang (Ngã Bảy Phụng Hiệp) Lữ Phụ (Gò Công) và kiên cố nhất là Bảo Tiền và Bảo Hậu nằm ở xã Long Thắng bên bờ sông Bảo Giang, một đoạn rạch của Phsadeck chảy về Cái Quít và Cái Mít xã Vĩnh Thới và tuôn ra Hậu Giang xuyên qua xã Phong Hòa. Căn cứ này do cận tướng Hồ văn Lân xây dựng. Ông cho đốn cây rừng đóng cọc hàng Bảo giang cả hai đầu, chặn đứng chiến thuyền Tây Sơn từ Hậu Giang và Tiền Giang. Chiến lũy Bảo Tiền kiên cố với công sự phòng thủ chu đáo, đối diện với xã Tân phú Trung và Hòa Long cùng Long Hậu. Chiến lũy Bảo Hậu án ngữ 3 xã Vĩnh Thới, Tân Hòa và Phong Hòa. Với 3 đạo quân (15.000 quân) trấn thủ uy nghi, cờ xí vung vịch.

Năm 1776 Nguyễn Ánh trên bước đường tái phục quốc để lại rất nhiều kỳ tích ở vùng Hậu Giang, mà dân chúng vẫn khẩu truyền đến nay trong những lúc trà dư tửu hậu, giỗ oải tiệc tùng: Chiến khu Cây Da Tứ Quý, bên bờ rạch Sagiang chảy tuôn ra Hậu Giang ở Vàm Cống. Nguyễn Ánh mỗi buổi chiều ra ngồi dựa gốc cây da, suy gẫm chiến lược, chiến thuật chống trả Tây Sơn quá hùng mạnh. Quyết ý chiến thắng hồi phục đế quyền nhà Nguyễn, nổi hứng lên rút gươm ra chém vào gốc cây da 4 nhát với 4 lời khẩn nguyện:

- 1.- Nhứt quyết báo thù vương thất.
- 2.- Tiểu trừ bọn thảo khấu Tây Sơn.
- 3.- Phục quốc cho kỳ thành công.
- 4.- Thống nhứt quốc gia.

Cây da nhận 4 nhát kiếm mang danh hiệu “CÂY DA TỨ QUÍ” sau bị lở mất xuống sông, nhưng dân chúng địa phương vẫn ghi nhận vùng chiến khu Cây Da Tứ Quý.

Khi đến chiến khu Bình Thạnh Trung, quân sĩ ăn xoài bỏ hột mọc lên thành Vườn Xoài, ngày nay người dân gọi là Bờ Xoài.

Đến cánh đồng Tân Long, quân sĩ ăn rau Cần Nước, lật bỏ cọng già mọc lên thành cánh đồng rau Cần, đến mùa dân phát rau Cần và cày sới lên cấy lúa và sạ lúa, rau Cần vẫn đâm chồi nảy lộc, dân chúng hái rau Cần nước về luộc chấm nước Tương, hay ăn sống nhai dòn dòn, người ta hay dùng nhún dấm “Chả bí lù”, hay nhún Vịt nấu chao, đến Tân Lược ăn rau râm trộn gói thịt gà, bỏ gốc lại thành đồng rau Râm, chạy tới Càng Long, ăn rau ngò om nấu canh chua, thành đồng rau Ngò Om, nổi danh nhứt thịt bò Ngò Om thơm ngát, không tanh do ông Hội đồng Trạch nuôi bò cho ăn rau Ngò Om qua nhiều đời, nên thịt bò chỉ đãi khách quý mà thôi. Trong các chiến khu chỉ có Chiến khu Bảo Tiền và Bảo Hậu oanh liệt nhứt do số tử sĩ cả 2 đối chiến Tây Sơn và Nghĩa quân Nguyễn vương 1782 trên 20.000 người nơi Bảo Giang mộ địa, chia là 2 khu mộ Ngụy và Tây Sơn. Đến nay vẫn còn linh thiêng, không ai dám đi ngang qua về đêm. Chính nơi đây đã từng có tuần chay ba ngọ ra vàng và cuộc chiến giao hữu giữa âm binh với Tráng đinh xã Tân phú Trung. Phe Nguyễn Ánh có nhiều dũng tướng: Tống phước Khương, Tống phước Lương, Nguyễn hữu Thụy, Nguyễn huỳnh Đức, Lê Chất, Chu văn Tiếp, Đỗ thành nhân, Hồ văn Lân; phe Tây Sơn có Nguyễn Huệ, Nguyễn Lữ, Trương văn Đa, Trần quan Diệu, Bùi thị Xuân, Vũ văn Dũng, với nhiều Đô Đốc :Mưu, Tuyết, Bảo...

Năm 1977 nhân Nguyễn Huệ về Qui Nhơn và chặn đánh Chu văn Tiếp từ Phú Yên kéo về Gia Định giải cứu Nguyễn Vương, Đỗ thành Nhân qui tựu được đạo quân Đông Sơn hùng hậu, kéo về đánh đuổi phò mã Trương văn Đa tái chiếm Sài Côn rước Nguyễn Ánh từ Phú Quốc trở về tôn vương năm 1780, phong Đỗ thành Nhân chức Ngoại Hữu Thượng quốc công cùng các tướng lãnh Nguyễn văn Hoàng, Lê văn Câu. Đỗ thành Nhân bị gièm siểm nên Nguyễn Vương bức tử. Đạo quân Đông Sơn bị phân rã ra thuộc các đạo quân khác, nên bất mãn chống đối bỏ trốn đi, mà Lê văn Câu bộ tướng thượng thặng dẫn con cạp trắng treo ấn từ quan, ra đi về tới Vũng Tàu gặp cảnh trí ngọn núi Thị Giải, nên trụ trì trong thạch động trên chót núi ẩn tu, chỉ cứu giúp trị bệnh thập tử nhứt sanh, được nhiều người ngưỡng mộ, chính ông ta là Đạo Ba sư phụ Sagiang bị Việt cộng bức tử năm 1977 sống tới 266 tuổi. Đạo quân Đông Sơn phân rã khiến trong quân ngũ xáo trộn do những nghĩa binh Đông Sơn chuyển qua các đạo quân khác, bị kỳ thị khiến suy yếu tiềm lực, nên năm 1782 Long Nhượng tướng Quân mang quân thủy bộ, tiến đánh tái chiếm Gia Định, Nguyễn vương thoát chạy về Phụng Hiệp, bị Tây sơn tiến đánh trận Thất kỳ Giang (Ngã

Bảy Phụng Hiệp), Nguyễn Quân kéo tàn binh chạy về khu chiến Lữ Phụ, bị đánh thất trận chạy về Bảo Giang với chiến tuyến Bảo Tiền và Bảo Hậu kiên cố.

I.- CHIẾN TRẬN BẢO GIANG

Đến tháng 6 năm 1782 Tây Sơn từ Hậu Giang đổ bộ lên bờ vì bị hàng cọc đóng cản ngang sông. Nguyễn Huệ cho Trương Văn Đa dẫn một đạo quân tiến đánh Bảo Hậu, còn ông đưa đạo quân tinh nhuệ tiến tới Bảo Tiền. Trương Văn Đa đánh Bảo Hậu từ mở cả ngày lẫn đêm, hao binh tổn tướng, không thành công, do tướng Hồ Văn Lân huy động lực lượng chống trả mãnh liệt, thông báo với Bảo Tiền tăng viện binh, được tướng Nguyễn Hữu Thụy đến tiếp viện giữ vững phòng tuyến.

Khi đạo quân Tây Sơn kéo đến Bảo Tiền, Nguyễn Huệ quan sát địa hình địa vật, truy tầm chiến sách tấn công, ông cho tiền pháo hậu xung, công hãm thành trì cùng chiến lũy, nhưng Nguyễn Huỳnh Đức cùng các tướng trấn giữ uy nghiêm giữ vững trận tuyến, mấy đợt xung phong Tây Sơn đều bị đẩy lui, liên tiếp mấy ngày không thành công.

Nguyễn Huệ nghĩ ra kế hoạch tấn công, truyền lệnh các võ tướng chuẩn bị trận chiến khi có pháo lệnh vào đêm khuya của đội cảm tử quân do Trần Quan Diệu điều động nhập nội phá vỡ phòng tuyến địch. Toàn quân án binh bất động, riêng Trần Quan Diệu lặng lẽ dẫn đội cảm tử quân mang đoản đao, lội ra bờ cảng Bảo Tiền, kín đáo vượt qua trong đêm tối dày đặc, trườn lên bờ đất, ẩn náu trong lau sậy, diệt từng toán tuần tra địch quân, tiến dần tới bên trong chiến lũy, nhanh chóng thanh toán các chốt phòng thủ, chiếm giữ được một đoạn chiến lũy, đốt pháo thẳng thiên làm hiệu lệnh. Bên ngoài quân Tây Sơn tiến như vũ bão vào các đoạn chiến lũy đã chiếm giữ, tràn vào đốt phá các doanh trại và đánh ráo riết các đạo quân Nguyễn vương đang ngủ, khiến báo động lên, quân sĩ Nguyễn Vương không còn theo lệnh chúa tướng, mất cả hàng ngũ, bị quân Tây Sơn chém giết, hai bên cận chiến, sử dụng vũ khí cá nhân gươm đao tương bưng từ khắp nơi trong doanh trại. Nguyễn Vương được cận vệ hộ tống vượt trùng vây chạy sang Bảo Hậu, chỉ còn Nguyễn Huỳnh Đức tập hậu, chặn đứng truy binh Tây Sơn, quân nhân thuộc quyền chiến đấu trong tuyệt vọng, tử chiến không đầu hàng, cuối cùng Nguyễn Huỳnh Đức bị câu liêm quật ngã, bị bắt trói về trình Nguyễn Huệ. Cảm kích tấm lòng trung nghĩa, Nguyễn Huệ dụ hàng cho làm cận tướng, truyền lệnh tiến quân đuổi theo Nguyễn Vương.

Nguyễn vương chạy tới Bảo Hậu thấy tình hình bất lợi, nên bỏ luôn Bảo Hậu, kéo tàn binh chạy ra bờ sông Hậu Giang đáp thuyền chạy ra Phú Quốc, bị Tây Sơn đưa chiến thuyền truy nã, bắt buộc dong thuyền chạt tuốt qua Xiêm xin với vua Xiêm tị nạn. Vua Xiêm vốn là kết bạn với Hồ Văn Lân và Nguyễn Hữu Thụy trong việc tranh chấp quyền bảo hộ Chân Lạp khi còn là tướng lãnh Chất Tri, sau khi nghị hòa cùng quân đội Nguyễn vương năm 1781. Khi Chất Tri kéo binh về nước, hay tin Trịnh Quốc Anh vua Xiêm đương quyền bắt vợ con giam cầm, nên mang cả đạo binh về Bang Cốc đảo chánh, lập nên triều đại mới RAMA lưu truyền cho đến ngày nay. Nhà vua biết rõ thực lực Tây phương đang bành trướng thuộc địa quốc Á Châu, để tìm kiếm thị trường và mở rộng chính sách thực dân gồm: Anh, Pháp, Hòa Lan, Tây Ban Nha, Đức... nên truyền lệnh dân chúng canh tân đất nước mọi mặt, mở trường mời giáo sư ngoại quốc đến giảng dạy, ngay cả trong hoàng cung tất cả công chúa và hoàng tử được nữ giáo sư Erneth giảng dạy Anh ngữ, Toán, Khoa học, Kỹ thuật, vua Chất Tri cùng đệ nhị vương Xô Xi ban rất nhiều đặc ân cho nữ giáo sư Anh, vào triều đình không quý lạ lễ bái như các quan lại, cung cấp cung điện, đầy đủ kẻ hầu người hạ, mỗi tuần được đi du ngoạn săn bắn chung với hoàng tộc, Tế tướng phải cung bái giáo sư, vì kiến thức Tế tướng không hơn nổi giáo sư về lãnh vực khoa học và giao dịch toàn thế giới, chính nhà vua và các quan lớn đại thần, hằng đêm học Anh ngữ trực tiếp với giáo sư. Chính dân chúng canh tân đất nước qua các trường Trung học và đại học mở rộng toàn quốc. Nhà vua cùng triều đình giao dịch với tất cả giáo sĩ truyền đạo Thiên chúa do cố vấn của nữ giáo sư, và giao dịch với các thương buôn ngoại quốc, nâng cao nền kinh tế quốc gia. Nhờ đó mà các nước Tây phương tranh giành thị trường với nhau, nên không nước nào gây hấn với Xiêm. Nhờ đó mà Đông Dương bị Pháp thuộc, Miến Điện bị Anh thuộc, siết gọng kềm Xiêm mà tranh chấp với nhau, phải để Xiêm tự chủ. Đây là cái gương sáng chói cho triều đình nhà Nguyễn, vì khinh rẻ Bùi Viện và Nguyễn Trường Tộ với hai bản điều canh tân đất nước, gây tai họa cho toàn thể đất nước gần 100 năm Pháp thuộc đau thương.

Riêng Nguyễn Huỳnh Đức được Nguyễn Huệ dụ hàng, mang theo về Phú Xuân để sử dụng ngang hàng với các tướng lãnh Tây Sơn. Tâm lòng trung thần bất sự nhị quân vẫn giữ, như dịp Bắc tiến, đánh dẹp chúa Trịnh, Nguyễn Huỳnh Đức âm thầm trốn thoát khỏi Tây Sơn, sang qua Lào lần sang Xiêm vào bái yết Nguyễn vương nơi làng Việt tị nạn bên bờ sông Cửu Long, đối diện với cung điện hoàng triều. Đạo quân Nguyễn vương lần hồi tập hợp tàn binh khắp nơi về. Nguyễn vương đã từng mang quân đánh với Miến Điện xâm lăng biên giới, theo thỉnh cầu của vua Xiêm, chiến thắng ban sư hồi trào được dân Xiêm hoan hô nhiệt liệt, Xiêm vương trọng thưởng, thăm viếng thương binh, ủy lạo binh sĩ, đền bù tử sĩ Việt Nam trong chiến trận. Ưu đãi quân sĩ Việt Nam, xây cất doanh trại cho có nơi ăn ở tươm tất và đầy đủ tiện nghi, lại còn hướng dẫn giao dịch với thương gia ngoại quốc.

II.- DI TÍCH CHIẾN TRẬN BẢO GIANG

Tàn cuộc chiến,, Tây sơn san bằng bình địa Bảo Tiền và Bảo hậu, cùng hủy diệt 2 cái cảng hàng sông, nhỏ các cọc gỗ bỏ xuống dòng sông, Tây sơn còn lo chôn cất các tử sĩ phân làm hai nghĩa trang đối diện nhau trên phần đất xã Tân phú Trung , mà dân chúng thường gọi là chòm mã Tây sơn và chòm mã Ngụy, với lý do Tây Sơn đương quyền, quân Nguyễn Vương phải gọi Ngụy, gọi chung là Bảo Giang mộ địa. Từ năm 1802 phục nghiệp, Gia Long truyền quan Trấn thủ Tân thành Phủ, xây đắp mộ phần tử sĩ tươm tất và đặt lệ hằng năm vào tháng 6 phải làm lễ cầu siêu, cúng tế long trọng chánh tế là Tuần phủ Tân thành Phủ.

Năm 1975 và 1976 chánh quyền Việt Cộng tỉnh Đồng Tháp cho xáng múc khúc sông Bảo Giang, chạm phải các cọc gỗ bị chôn vùi mấy trăm năm trở thành lục mộc rất quý, họ mang về cưa xẻ ra, bán gỗ đóng bàn ghế tủ giường, xây cất dinh thự nhà cửa, kiếm được nhiều tiền chia nhau bỏ túi.

Trên phần đất Bảo Tiền bình địa, nước không ngập, nên cây cà na mọc lên thành khu vườn cà na, dân chúng chiếm lãnh thủ lợi hái trái cà na bán lấy tiền, lại được cò và còng cọc đóng đô trên cây cà na vô số kể, chúng làm ổ đẻ trứng ấp nở cò con và còng cọc con, tiểu tiện phân đầy mặt đất, chủ nhân quét gom lại khi đã khô, bán cho dân trồng rẫy được nhiều tiền. Còn thêm mối lợi lớn nữa là bán cò ó ràng và còng cọc non, tức chưa mọc lông cánh chỉ có lông tơ, nhỏ nhỏ long, xào, nấu ,nướng , rô ti, hấp úp chảo, ăn cả xương mềm mụp dòn dòn, ngọt liếm. Du khách viếng Vườn Cò Long Thắng rất hài lòng mua cò ó ràng và còng cọc con, cùng trứng cò và trứng còng cọc, ngắm cảnh bầy cò hàng hàng lớp lớp bay lượn, kêu choen choét ồm ồm, cò con há họng đòi ăn, cò mẹ cò cha đút mồi, ói thức ăn ra đút vào miệng cò con, hết con này tới con kia. Giá cả phải chăng, lại được quyền leo lên bắt, lựa con nào mập mạp ú ù mới bắt. Chủ nhân có khi phải đi bắt mấy con cò cho những khách hàng đàn bà và người già cả. Còn trứng cò và còng cọc bòn cũng được nhiều tiền.

III.- LINH THIÊNG BẢO GIANG MỘ ĐỊA

a.-GIAO HỮU TRÁNG ĐÌNH VỚI ÂM BINH BẢO GIANG MỘ ĐỊA

Theo lời tường thuật của Nội tổ, gốc gác xã Tân phú Trung, dưới thời Pháp thuộc sơ khởi, ở xã có ban Hội tề gồm 12 vị từ Hương cả đến Tri bộ, còn bên Đình làng có Ban Tế tự gồm Chánh bá, Bồi bá điều hành cùng 12 vị Hương cả nhì xuống tới Tri bộ nhì, chỉ có trách nhiệm v ới đình thần cúng tế mà thôi. Riêng phần Hương Quản Ban Hội Tề, điều động tráng đình trong làng thành lập ở mỗi ấp một toán tráng đình 20 thanh niên cường tráng, hằng đêm tập họp tại nhà việc Ấp học tập võ nghệ và chia phần canh tuần trộm cướp.

Mỗi năm đến tháng 6, Ban tế tự tổ chức lễ tế chiến sĩ trận vong nơi mã Ngụy, cầu xin quốc thái dân an. Trong lúc tế lễ, có chương trình đấu võ, biểu diễn võ thuật, do các Trưởng Toán tráng đình đảm trách. Với nhiều giải thưởng do các phú gia treo giải cho kẻ thắng thế. Dân chúng các xã lân cận cũng tập trung đến cùng tế lễ, dâng cúng lễ vật, bánh trái, nhang đèn, gà vịt và cả heo quay nữa.

Có một năm sau cuộc tế vong linh Tết ở đình làng, ban tế tự đình làng muốn quan trọng hóa tinh thần võ sĩ, nhân dịp cúng lễ Tết, đông đủ chức sắc ban Tế tự, nơi phòng họp, ông Chánh Bái đề nghị:

- Chúng ta có nên giương danh tinh thần võ sĩ với tiền nhân nơi Bảo Giang mộ địa của Tráng đình xã nhà không?

- Đối với người quá vãng, chúng ta tôn kính, không nên tranh đấu với họ, vì tử giả vô biệt luận.

- Ở đây, chúng ta chỉ đấu giao hữu kết tình sâu đậm hơn giữa dĩ vãng và hiện tại, chớ có quyền lợi gì đâu!

- Tuy nhiên với tinh thần kính tử duy sinh, chúng ta không nên phạm thượng!

- Theo tôi, cuộc giao hữu này có tánh cách ôn cố tri tân, rất tốt cho đoàn hậu tấn có tinh thần hùng mạnh và tự tin ở tài lực của tráng đình, cho thử lửa mới biết can đảm của thanh niên rường cột xã nhà.

- Còn ai ý kiến gì nữa?... Nếu không có chúng ta biểu quyết. Ai chấp nhận cuộc đấu giao hữu với tử sĩ Bảo Giang mộ địa, xin giơ tay lên!

Các cánh tay giơ lên với tinh thần cương quyết.

-Một, hai, ba, bốn, năm ,sáu, bảy! – Sau khi đếm xong, ông Chánh bá quyết định- Có 7 vị chấp nhận. Hiện diện 14 vị đã có 7 vị tán thành, còn 7 người nữa xin biểu quyết. Ai không chấp nhận?

Các cánh tay để xuống và các cánh tay khác giơ lên.

- Một, hai, ba, bốn, năm! Chỉ có 5 vị, Như vậy kết thúc, chúng ta đã có đa số chấp nhận, chỉ còn 2 vị không biểu quyết mà thôi, đó là tôi và ông Bồi bá.

- Chừng nào mở cuộc đấu giao hữu?

- Chúng ta nên chọn đêm rằm trăng tỏ!

- Ai lãnh trách nhiệm giao dịch định ngày giao đấu?

- Kính xin anh Hương quản Nhì đảm trách vì anh có thường xuyên liên hệ với các Toán Tráng đình.

- Kính xin tuân chỉ với điều kiện chi phí tổ chức giao dịch.

- Đồng ý, nhờ Hương hào nhì xuất quỹ tế sự.
- Ai lãnh trách nhiệm tổ chức?
- Chính tôi lãnh trách nhiệm Trưởng Ban tổ chức với đáp ứng nhu cầu nhiều khâu do quý vị tiếp tay.
- Còn ai có ý kiến gì nữa không?
- Nếu không! Xin Hương Quản nhì vui lòng đêm nay xúc tiến việc mời đấu giao hữu.
- Xin tuân chỉ.
- Xin anh hương cả Nhì thông báo chương trình này với Ban Hội Tề và xin yểm trợ huy động thông tin cho toàn dân trong xã đến tham dự cuộc đấu giao hữu hiếm có này.

- Được!

- Bây giờ không ai còn ý kiến, tôi xin tuyên bố bế mạc buổi họp. Nhiệm vụ cứ thi hành!

Ông Hương quản Nhì cùng với 3 vị Trưởng toán Tráng đình áo dài khăn đóng, mang lễ vật nhang đèn trầu rượu, tối đêm ấy đến Bảo Giang mộ địa, bày lễ vật nhang đèn trầu rượu, khẩn vái vong linh tử sĩ cảm ứng chứng minh tấm lòng thành kính xin hội ngộ. Sau ba tuần rượu cúng vái của ban Tế tự, thấy các cọng nhang không rơi tàn và các ngọn đèn cầy phất qua phất lại với tiếng nói thoang thoảng bên tai 4 vị đang tế lễ:

- Quý liệt vị có điều chỉ chỉ giáo chúng tôi?

- Kính thưa! - Hương Quản Nhì kính cẩn- Quý vị, ban Tế tự Đình thần chúng tôi xin kính bái yết chư vị trước tiên, kế tiếp xin khẩn cầu quý vị một cuộc đấu giao hữu giữa Tráng đình xã nhà cùng Tráng đình của quý vị.

- A ha! Tưởng gì chớ giao đấu là việc thích thú của chúng tôi lúc xưa kia đã từng trận mạc chiến tranh, nay được dịp trình bày võ thuật là nhắc nhở lại cuộc sống oai hùng chiến binh.

- Kính thưa! Như vậy đương nhiên chư vị chấp nhận chớ?

- Đúng rồi! Xin chờ một chút, chúng tôi thảo luận lại kỹ trước khi trả lời.

- Kính thưa! Tùy nghi! Xin chư vị đừng cho chúng tôi thất vọng...

- Chúng tôi tán thành! Chừng nào khởi sự giao đấu?

- Kính thưa! Rằm tháng Giêng này nơi thao diễn trường sẽ được thành lập bên cạnh Bảo Giang mộ địa.

- Được rồi! Quân số bao nhiêu? Xin quý vị đừng sử dụng roi Dâu, chỉ sử dụng trường côn thôi.

- Kính thưa! Mỗi bên một đội gồm 10 ngũ (50) Xin chư vị đừng dùng rắn lã.

- Được! Nhưng quý vị không được dùng chó con.

- Kính thưa! Chúng tôi chấp thuận. Kính xin quý vị nhậm lễ tiệc rượu này và xin kiếu từ, sẽ tái ngộ đêm rằm giao đấu, với khán giả dân chúng trong xã nơi cánh hữu thao diễn trường, và khán giả của quý vị nơi cánh tả thao diễn trường. Nơi khán đài dành riêng cho Chánh khách chúng tôi, đối diện với chánh khách quý vị Đông và Tây riêng biệt, cột cờ lệnh đặt giữa thao diễn trường, do hai vị trưởng toán điều động cuộc đấu, nắm quyền trọng tài.

- Ối chà! Quy luật quá rành rẽ, chu tất, chúng tôi xin cung nghinh. Kính chào tạm biệt!

Hôm sau, các toán Tráng đình tập trung ra mang phần, dao phát dọn cỏ và chặt hết lùm bụi sạch sẽ một lô đất rộng một mẫu, phân chia ranh rập và tạo lập khán đài về phía Đông, làm trụ cột cờ giữa thao diễn trường. Đồng thời truyền rao trận đấu giao hữu hiếm có này cho dân chúng xã nhà, lại còn quăng bá ra các xã lân cận, khiến cho mọi người náo nức trông mau đến đêm trẩy hội, dự khán một trận thư hùng giữa Âm Dương giao đấu. Có nhiều kẻ lợi dụng đồ đen đánh cá thắng bại lên tới cả trăm lượng bạc, nơi chợ Tân phú Trung.

Hương quản Nhì lo tuyển chọn 50 tráng đình cường tráng luyện tập chiến đấu với Âm binh khổ nhọc, do hữu hình đấu với vô hình, đưa Toán trưởng Ấp Phú Mỹ lên nắm quyền trưởng đội, với tướng tá cao lớn tới 1 trượng (1 mét 80) vai to, bắp thịt nổi vòng, võ nghệ cao cường, ngày đêm luyện tập võ thuật đầy đủ, sử dụng trường côn thông thạo với nhiều chiêu số đặc biệt. Chuyên luyện tiên thủ trọn vẹn, hậu tấn vũ bão, nhứt là phải nhắm đúng mục tiêu tấn công (mục tiêu vô hình chỉ thấy bóng mà thôi). Ròng rã Đội giao hữu bỏ hết công việc làm thường nhứt, tập trung luyện tập trọn 10 ngày đêm, ăn uống được châu đãi trầu rượu, nơi đình làng.

Rộn rịp mới chiều tà, dân chúng các xã lân cận bơi xuồng chèo ghe, có các ban Hội tề tham dự nữa, nên ban Hội tề xã Tân phú Trung tiếp đãi ân cần, đích thân hướng dẫn đến khán đài phía Đông mời ngồi trên hàng ghế danh dự. Cuối giờ Thân khán giả tập trung hết chỗ trong khán đài, phải tràn qua phía sau lần ranh cánh Hữu mới xong. Đầu giờ Dậu (7 giờ) Trăng mọc lên sáng sủa, Đội Tráng Đình Tân phú Trung hàng đôi, từ đụt vườn chính tề tiến bước theo lá cờ lệnh phất phới dẫn đầu, mọi người vỗ tay la hét hoan hô rần rộ. Anh Đội trưởng oai phong dẫn đầu theo tiếng trống chiêng, nhịp bước oai hùng tiến ra thao diễn trường sắp hàng ngang khán đài danh dự chào kính xong rồi, tiến tới cánh hữu bày hàng ngang chống trường công, chờ lệnh. Anh đội trưởng quơ cờ lệnh tiến tới trụ cờ ở giữa thao diễn trường, cắm cờ lệnh xuống, uy nghi nhìn sang cánh Tả. Lúc bấy giờ, mọi người đều kinh dị thấy một đội bóng cũng 50 cái bóng từ trong chòm mã Bảo Giang tiến ra thao diễn trường sắp hàng một trước khán đài phương Tây. Xong rồi cũng tuần tự kéo sang cánh Tả sắp hàng một, và một bóng tiến bước ra cột cờ lệnh

dừng lại ngang với đội trưởng. Người ta ngạc nhiên thấy vô số bóng nhỏ tràn tới khoản đất trống phía Tây hàng hàng lớp lớp, tràn qua cả phía sau cánh Tả nữa. Lúc bấy giờ ông Chánh bái xã Tân phú Trung, bước xuống khán đài đến trước bàn thờ, đốt đèn nhang trình bày lễ vật cúng bái tế lễ bái quy với giàn trống chiêng khua lên inh ỏi, sau 3 tuần rượu lễ đồng dục tuyên bố:

- Kính thưa chư vị tử sĩ, kính thưa quý vị chức sắc các xã lân cận, kính thưa quý đồng bào các xã :Nam phụ lão ấu,

- Đêm nay xã chúng tôi lạm dụng tổ chức cuộc đấu giao hữu này để đánh dấu lòng chân thành đối với tiền nhân đã hi sinh về vận nước hầu học hỏi thêm võ thuật cho tráng đinh trong xã nhà, đồng thời cũng rèn luyện tinh thần chiến đấu bảo vệ xóm làng.

- Kính xin quý vị niệm tình thứ lỗi cho nếu có thiếu sót điều chi. Thành thật tri ân những cao kiến chỉ giáo cho chúng tôi. Xin kính chào đoàn kết, nhứt trí”.

Cả thao diễn trường võ tay hoan nghinh nhiệt liệt.

Mọi người ngạc nhiên nghe tiếng nói phát ra bên khán đài phía Tây trong trẻo nhưng uy nghi:

“ Kính thưa toàn thể liệt vị! Nếu kể theo cuộc sống trần gian, thời chúng tôi đứng vào hàng tiền bối của quý vị. Nhưng hôm nay, đặc biệt trong trận đấu giao hữu này chúng ta đều đồng bạn với nhau, trao đổi kiến thức võ công, vừa để có dịp thân cận nhau hơn là tế lễ, thân mật đậm đà hơn là cung nghinh. Xin quý vị thông đạt! Bấy giờ chúng ta bắt đầu giao quyền điều khiển cho nhị vị Đội trưởng”.

Tiếng vỗ tay và la hét hoan hô vang dội, trống chiêng trời lên vang rền. Anh Đội trưởng nắm cờ phất lên ra lệnh chiến đấu, trong lúc anh cảm thấy bàn tay bí mật chụp vào bàn tay anh lắc mạnh.

Đội tráng đinh múa trường côn quay tít xông ra trận tuyến, chiêng trống vang dội, trong lúc các bóng kia cũng xông tới, giáp chiến mãnh liệt với tráng đinh.

Khán giả reo hò khi có tranh đấu viên bị loại khỏi vòng chiến, do bị đánh bật văng ra khỏi lằn ranh thao diễn trường, hoặc té nằm trên mặt đất. Đa số tráng đinh bị loại khỏi vòng chiến hơn âm binh, trận chiến càng khốc liệt hơn nữa khi có kẻ bị loại khỏi vòng chiến, người ta thấy các bóng nhỏ thấp thoáng bao quanh nhóm Tráng đinh, cũng có nhiều bóng nhỏ bị tấn kích văng bổng lên ra khỏi thao diễn trường rên lên âm ỉ, được các bóng khác đến hộ tống về chòm mã, còn những thương binh tráng đinh cũng được ban y tế xã chăm sóc, đặc biệt những vết thương bầm tím thể mà khi thoa thuốc vô lập tức trở lại bình thường.

Cuộc chiến tới đầu giờ Tuất, tráng đinh bị loại quá nhiều, đã đuối sức, hè lên một tiếng, ném trường côn, rút cặp roi dâu giấu trong áo sau lưng ra, sử dụng lối đánh cận chiến, chạm các bóng ngã xiêu ngã tó,văng bổng, trở thành thượng phong, người ta nghe tiếng la:

- Oái oái! Chúng nó sử dụng roi dâu bây ơ! - Lập tức rần rần phất phới bay tới quấn chặt tay chân tráng đinh, bò càng bò niếng , kể như chịu thể hạ phong rồi. Các anh tráng đinh bị loại chạy vô đụt vườn mang mấy chục bao đựng chó con ra thả vào thao diễn trường, la lên”Cảng cảng” chạy rượt mấy bóng đen bỏ chạy ráo hết về chòm mã mất dạng. Thấp đuốc lên thấy toàn là rau mát rải rác đầy thao diễn trường, không có rần rần nào nữa cả.

b.- LÀM CHAY BA NGỌ RA VÀNG NƠI BẢO GIANG MỘ ĐỊA

Nơi chùa Giác thiện tự, một đoàn cộ có trâu kéo sấp hàng từ ngoài cổng Tam quan, được công nhân mang trống sấm, đại thần chung, chuông, mõ, phượng, lụy, mấy rương quần áo mả, hài của nhà sư tế lễ, tượng Phật, cùng số điệp, kinh kệ, 20 sư sãi, theo lệnh của trường tràng cùng Hòa thượng trụ trì, sau khi đầy đủ phẩm vật, xuất hành lúc trời chạng vạng tiến ra đồng thẳng chỉ, Hòa thượng chẳng biết trú xứ của chủ nhân quá giàu có đã dâng lễ ứng trước 500 lượng bạc cho tuần chay ba Ngọ ra vàng, và sau khi bế mạc sẽ trả dứt thêm 1000 lượng nữa. tới giờ Tý mới đến trú xứ, nhà cửa đông đúc hai bên lề đường, đèn đuốc sáng choang ở các cổng nhà soi tỏ đường đi. Đi một đoạn đường nữa mới tới Trai trường, gồm một ngôi dinh thự to tát đặt lễ đàn, với nhiều dinh thự bao quanh; nơi ngồi nghỉ của chư sư sãi, trai trường rộng lớn thực phẩm chay nấu bay mùi thơm ngát, bàn ghế thơm tất, trà nước chu đáo, thực khách ăn uống vui vẻ. Quý sư sãi được đưa đến trai phòng an nghỉ khỏe khoắn được mời giải lao trước khi rước sang lễ đàn để khai kinh và khai mạc buổi lễ.

Trai trường rộng thênh thang, đèn đuốc sáng trưng, bàn thờ Phật trên lễ đàn uy nghi với các pho tượng thỉnh từ chùa tới, trống sấm, đại thần chung, được gác trên giá cao, Bàn thờ Địa tạng vương Bồ Tát bên dưới tráng lệ lễ vật hương đăng trà quả.

Chủ nhân chấp tay kính mời Hòa thượng trụ trì cùng chư tăng sư khai mạc buổi lễ,dân chúng tập trung rất đông bên dưới, mặc đồng phục tăng già nghiêm chỉnh, chấp tay kính lễ:

“Kính thưa Hòa Thượng cùng chư vị tăng sư, kính thưa quý vị trưởng tộc cùng tất cả thiện nam tín nữ, hôm nay chúng tôi làm lễ tuần chay 3 Ngọ ra vàng trước để cầu siêu cho tổ tộc cùng thân bằng quyến thuộc trực vãng Tây phương, sau để cầu an cho bá tánh. Kính thưa Ngài Hòa thượng cùng quý vị chư tăng tụng kinh siêu độ đêm

nay khai mạc trai đàn, ngày mai nhập đại thừa kinh điển, ngày mốt tuần trai chạy đàn, ba ngọc ra vàng, có phần thí xôi vàng do quý thân hào nhân sĩ gởi cao mâm lễ vật tung vàng cho bá tánh. Kính xin quý vị nhớ cho tụng tất cả kinh gì của Phật được hết, xin miễn tụng kinh KIM CANG thôi.

“Thành tâm bái lảnh!”

Hòa thượng trụ trì chánh tế với Gia chủ Trưởng tràng trước lễ đàn uy nghiêm cùng bá tánh quỳ lễ bái đồng đảo chập cả tiền đình từ trong ra tới ngoài có thể trên 10.000 người. Xong phần khai kinh kệ, hai hàng học trò lễ cung nghinh lễ vật lên cúng tế chiêng trống vang rền, lên bàn thờ chánh lễ. Hai hàng chức sắc y phục chỉnh tề ứng hầu hai bên lễ đàn. Xong phần cúng tế tới phần tụng niệm, chủ nhân trưởng tràng nhường lại chủ tế cho Hòa thượng, đứng bên cạnh lễ đàn, không tay ứng hầu trang nghiêm.

Hoàng thượng bắt đầu khai kinh tụng kinh Sám hối, kế tiếp kinh Địa Tạng... quý vị tăng sư thứ tự đứng sau lưng Hòa thượng lễ bái ăn nhịp với chiêng trống ồm tỏi, tất cả bái lễ viên cứ theo tác động của sư tăng lễ bái, làm thắm niệm Phật hết sức tin tưởng. Kinh kệ sư tăng thuộc nằm lòng cứ niệm kinh tới, có chuông mõ giữ nhịp cùng chiêng trống hòa điệu, nhịp nhàng ăn khớp nhau theo chuyên nghiệp trai đàn, hết kinh này tới kinh kia, cho tới đầu giờ Dần là tới kinh Kim Cang là dứt thời kinh khai mạc, nhưng vì quen miệng, quên đi lời thỉnh cầu của gia chủ, cứ tụng tới tấp, mắt lim dim, nhưng có ngờ đâu, số thiện nam tín nữ dần dần biến mất, cho tới khi dứt thời kinh Kim Cang, bái lễ dứt lễ đàn, mở mắt ra tối om, không còn thấy lễ đài gì cả, chuông mõ, kinh kệ nằm la liệt trên mặt cỏ, cờ phướn lủng lẳng trên ngọn lau sậy, nhìn lên trời thấy sao, cái lạnh của sương thấm ướt y trang, Hòa thượng mới nhớ ra đã tụng kinh Kim Cang phá tà:

“ Thôi rồi! Gia chủ đã thỉnh cầu không tụng kinh Kim Cang phá tà, lỗi này tại chúng ta thôi, đành phải chịu, chờ sáng ra mượn người ta chở đồ về!”

Bảo Giang mộ địa còn nhiều huyền thoại riêng biệt cho dân chúng địa phương, nên mỗi lần ai bị bệnh tà, quý vị Pháp sư phải mang lễ vật ra cúng tế xin tha thứ, được chấp thuận là bệnh hết ngay, nên dân chúng rất kính nể cứ mỗi năm vào tháng sáu đều mở lễ hội cúng tế nghiêm chỉnh, trước đó vài ngày, tráng đinh phải lo dọn dẹp cỏ rác sạch sẽ Bảo Giang mộ địa. Nhứt là lễ thanh minh, ngổn ngang lễ vật, giấy tờ vàng bạc cúng lễ trang nghiêm, đặc biệt là những bệnh nhơn hết bệnh tà, lại chăm sóc ngôi mã thân chủ chu đáo lắm.

Tiểu viên Ấp, ngày 19 tháng 10 năm 2011

SAGIANG